

Támogatóink 2013-ban

A 2013. évben az Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság (EMT) tevékenységét és működését az alábbi közalapítványok, intézmények, cégek támogatták:

- *Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., Budapest* – EMT működési és intézmény-fenntartási költségeinek, *FIRKA, MŰSZAKI SZEMLE, HISTORIA SCIENTIARUM* c. kiadványaink támogatása;
- *RMDSZ* – EMT működési, intézmény-fenntartási költségeinek támogatása;
- *Hargita Megye Tanácsa* – a csíksomlyói XVII. Nemzetközi Építéstudományi Konferencia társszervezője, támogatója;
- *MTA Domus Kuratóriuma* – EMT konferencia kötetek kiadásának támogatása;
- *Communitas Alapítvány, Kolozsvár* – *FIRKA* című természettudományos diáklap megjelentetése;
- *Kovácsna Megye Tanácsa és Sepsiszentgyörgy Városi Tanácsa* – az EMT Sepsiszentgyörgyi Fiókszervezete által szervezett programok támogatása;
- *SYNTAX Kft. Nagyvárad; MASTER CAD Kft., Nagyvárad; Márton Huba és Zsuzsa, Székelyudvarhely; Ferencz Lehel és Szilvia, Sepsiszentgyörgy; Dr. Suba István, Nagyvárad* – XIV. Földmérő Találkozó támogatása;
- *Magyar Kémikusok Egyesülete, Budapest* – a Vegyészkonferencián kiosztott díj diákok számára;
- *Firtosmartonosi Erdőtársulás, Horváth Sándor Közbirtokosság* – *Székykeresztúr, Székelypálfalvi Közbirtokosság, Malomfalvi Közbirtokosság, Gagy Erdőtársulás, Farkaslaki „Fehérnyikó” Közbirtokosság, Homoródkeményfalvi „Füzes” Közbirtokosság, Lókodi „Térbükk” Közbirtokosság, Sepsikőrspatak Közbirtokosság, Neval Kft. – Zetelaka, Dogarul Albert Kft. – Oroszhegy, Sugas Kft. – Varság, Szántó Vető Kft. – Zetelaka, Bosnyák Forest Kft. – Oroszhegy, Ipa Company Kft. – Ülke, Larici Kft. – Varság, I.I. Gergely Barna – Fenyéd, Irmida Gater Kft. – Siménfalva, Csabsa Forest Kft. – Firtosmartonos, Lemnarul Lupeni Kft. – Farkaslaka, Fazy Lemn Mob Kft. – Székelykeresztúr, Szido Prod Com Kft. – Siménfalva.*

(folytatás a negyedik oldalon)

Hogyan tovább?!...

Már majdnem negyed évszázada létezünk úgy mint Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság (EMT) itt Erdélyben. Szervezetünk 1990 óta jelen van régióink közéletében és megalakulásától napjainkig felfelé ívelő pályán tevékenykedik.

Az indulástól eltelt idő alatt nagykorúak lettünk, minden tevékenységünkben látható, érzékelhető az elmúlt évek tapasztalatának, munkájának a hozadéka.

Ma tizenegy szakosztályban folyik a munka, ezenkívül középiskolásoknak diákrendezvényeket, táborokat, egyetemi hallgatóknak előadásokat szervezünk. Kiadványaink, a *FIRKA* amely középiskolásokhoz szól, valamint a *Műszaki Szemle* megfelelő színvonalon jelennek meg és képviselik az erdélyi műszaki tudományosságot. 2014-ig elértünk egy színvonalat, amit szeretnénk továbbra is megtartani és ha lehetséges a tevékenységi területeinket bővíteni. Szervezetünk aktív „magja” majdnem a kezdetektől ugyanaz. Ugyanazok az emberek, akik 1990-ben a szervezet mellé álltak, most is ők képviselik azt a csoportot, akik nélkülözhetetlenek az EMT működéséhez. Önkéntelenül feltevéődik az a kérdés, hogy mi lesz az elkövetkezendő években, milyen jövő vár szervezetünkre? Ez a kérdés szerintem aktuális az Erdélyben működő többi civil szervezetre is.

A 2013-as küldöttgyűlés megerősítette a szervezet élére a régi elnökséget. Az EMT Vezető Tanácsa is évek óta változatlan. Ez a helyzet szervezetünknek jó, mert így biztosítva van a megfelelő működés. Azok a lelkes és hozzáértő szakemberek viszik tovább a társaságot, akik mostanáig is biztosították szervezetünk színvonalas működését. Jó volna és talán szükségszerű is, hogy a tapasztalt, megbízható vezetők mellett minél több aktív fiatal jelenne meg és ezek a fiatalok vállalnának és igényelnének vezető szerepet.

Az elkövetkező négy év nehéz feladatok elé állít minket. Tartanunk kell az eddig elért színvonalat az egyre nehezebb gazdasági körülmények között, de minden nehézség mellett optimistának kell maradnunk. Eddig sem volt könnyű dolgunk és mégis sikeresen vettünk minden akadályt.

Bízom a társaságunk tagjaiban, az aktív hozzáértő szakosztályvezetőkben, az elnökségben és az ügyvezető titkárság munkatársaiban.

„A legtöbb ember ott hibázza el, hogy néha-néha álmodozni mer...” Mi nem álmodozunk, mi a valóság talaján állva tervezzük meg és hajtjuk végre elképzeléseinket, oldjuk meg a feladatainkat. Az elmúlt évek alatt a megtervezett feladatokat mindig elvégeztük, végrehajtottuk. Ha a 24 év alatt nem mindent úgy tettünk ahogy szerettük vagy kellett volna, a hibáinkat igyekeztünk kiküszöbölni, tanulni belőlük.

Szeretnénk a médiában hangsúlyosabban megjelenni a következő években, rendezvényeinknek nagyobb reklámot, nyilvánosságot biztosítani. Sajnos még 2014-ben is vannak olyan fiatalok és nem csak fiatalok, akik még nem is hallottak az EMT-ről. Ezen a téren még sok tennivalónk akad.

Jó volna az eddigi tevékenységi területek mellett vagy helyett új utakat, lehetőségeket keresni, amelyek megújítják, megmozgatják társaságunkat. Fel szeretnénk újra éleszteni új tartalommal és külsőségekkel felruházva az EMT találkozókat, amilyenek hajdan az Országos Szakmai Napok (OSZN) voltak. Erre, első alkalomként a 2015-ik évi 25 éves jubileum kínálkozik.

Az EMT egy társaság, egy klub, egy életforma, ezt szeretnénk megőrizni a jövőben is számunkra és a Kárpát-medencei barátaink számára. Mivel én úgy gondolom, hogy az EMT sikeres emberek társasága, szeretném a sikernek egyik meghatározásával befejezni írásomat.

„Az ért el igazi sikereket, aki jól élt, gyakran nevetett, sokat szeretett, elnyerte az okos emberek tiszteletét, a szegények bizalmát és a gyerekek vonzódását, aki külön világot hagyott maga után, mint amilyent ő talált születésekor, aki mindenben a legjobbat kereste, és Ő is a legjobbat adta önmagából. Az élete ihletett volt, az emléke áldáshozó.”

Dr. Köllő Gábor,
EMT elnök

EMT-KONFERENCIÁK

OGÉT 2014 XXII. Nemzetközi Gépészeti Találkozó

2014. április 24-27., Nagyszeben

Szervező:

az EMT Gépészeti Szakosztálya

A konferencia elnöke:

Dr. Csibi Vencel-József,
az EMT Gépészeti Szakosztályának elnöke

Helyszín:

Lucian Blaga Egyetem, Nagyszeben

A konferencia témája:

„Gépészeti kutatási eredmények”

A konferencia célja:

Lehetőséget teremteni a magyar szakembereknek tudományos eredményeik bemutatására, az ismerkedésre, a kapcsolatteremtésre.

A konferencia programja:

csütörtök, április 24.
déltűn érkezés, elszállásolás,
este közös vacsora

péntek, április 25.

a kirándulás tervezett útvonala: délelűtt Nagyszeben – Kisdisznód (erűdtemplom) – Nagydisznód (vártemplom) – Cűd (Erdély első vízerűműve, több mint 110 éve folyamatosan műkűdű turbinákkal), ebéd Nagyszebenben, majd déltűn városnézés.

szombat, április 26.

délelűtt: plenáris elűadások,
déltűn: szekciű-elűadások,
este: díszvacsora

vasárnap, április 27.

hazautazás

A szekciűelűadásokat a kűvetkezű témakűrűkben hirdetjűk meg:

- CAD
- Mechatronika és finommechanika
- Fogaskerűkhajtások
- Minűsűgbiztosítás és környezetvédelem
- Anyagtudoműny és technolűgia
- Jűrművek
- Általűnos gépészet

A bekűldűtt elűadások anyagai 4 oldal terjedelemben az OGÉT 2014 konferencia kűtetben jelennek meg.

Hatűridűk:

Elűadás bejelentű űrlap és kivonat bekűldűse: 2014. február 20.

Jelentkezűsi hatűridű: 2014. műrcius 1.

A bejelentett és elfogadott elűadás anyagának bekűldűse: 2014. műrcius 15.

Emelt díjas jelentkezűsi hatűridű: 2014. műrcius 25.

Regisztráciű és tovűbbi informáciűk: <http://oget.emt.ro/>, illetve érdeklűdni lehet az EMT kolozsvűri titkűrságán a +40-264-5904042, 590825 telefonszűműkűn.

Kapcsolattartű személy: Miklűs Beűta (beata@emt.ro).

XV. Fűldműrű Találkozű

2014. műjus 15-18., Arad

A konferencia cűlja: kapcsolatteremtűs a bel- és kűlfűldi szakemberek és intűzműnyek kűzűtt, a hazai szakemberek ismereteinek, tűjűkűzűttűsűgűnek bűvűtűse a jelen és jűvűbeli szakmai megoldásokba valű gyors és hatűkony bekapcsolűdűsa, a vűltűzű szakmai kűvetelműnyek nyomon kűvetűse, valamint a szakembereink jelen piaci kűrűlműnyek kűzűttű  rvűnyesűlűsi esűlyeinek, a szakmai etika szűksűgessűgűnek és hatásainak elemzűse.

A konferencia tudoműnyos bizottsűga

- Dr. Ferencz Jűzsef,
az EMT Fűldműrű Szakosztűlyűnak elnűke
- Dr.  d m Jűzsef, akadémikus, a Magyar Fűldműresi, Tűrkűp szeti  s Tűvűrzekelűsi Tűrsasűg (MFTTT) elnűke, Budapest
- Dr. Mihűly Szabolcs, a Magyar Fűldműresi, Tűrkűp szeti  s Tűvűrzekelűsi Tűrsasűg (MFTTT) alelnűke, Budapest
- Dr. Műlykűti Gábor, a Nyugat-Magyarorszűgi Egyetem Geoinformatikai Karának dékánja
- Dr. Csemniczky L szlű, GITA Műszaki Tűrinformatika Egyesűlet elnűke, Budapest
- Márton Huba, Geotop K ft., Székelyudvarhely
- Dr. Rákossy Botond Jűzsef, Topo Service Rt., Csikszereďa
- Dr. Suba István, Nagyváradi Egyetem

A konferencia t műja

A SZAKMAI FEJLűD S ÚTJÁN

- A szaktűdűs és eszkűzt r kapcsolata
- A hozzű rtűs és szakmai biztonsűg alapja a tudoműny és technolűgia vűvműnyainak ismerete és alkalmazsa
- Elűrt eredműnyeink bizonyítjűk szakmai fejlűdűsűnkűt

A konferencia programja

műjus 15., csűtűrtűk: – d lűtűn regisztráciű, elszűll s s
műjus 16., péntek: – egűsz napos szakmai kirándulás
műjus 17., szombat: – konferencia megnyitű
– elűadások
– c gbemut t k
– díszvacsora
műjus 18., vasárnap: – hazautazs

Az egűsz napos szakmai kirándulás útvonala:

Arad (Szabadsűg szobor) – Vilűgos (Bohus-kastűly) – Pankota – (a fegyverletelű helyszűne a szűlűsi pusztán, Sulkovszky grűfűk kastűlya, Csiky Gergely emlűktűbla, Asboth Oszkár szűlűh za) – Lipppa (ebéd) – Máriaradna (barokk kegytemplom) – Solymosi v r –  p los (Wine Princess borpince-látogatás, borkűstűlű) –  thalom (Árpád-kűri megyesűk hely romjai) – Arad.

Bűvebben informáciűk, jelentkezűsi és elűadás-bejelentű lapok a <http://geodezia.emt.ro/> honlapon találhatók.

Kapcsolattartű személy: Pap Tűnde (tunde@emt.ro).

EMT-KONFERENCIÁK

XIX. Nemzetközi Vegyészkonferencia

2013. november 21–24., Nagybánya

– beszámoló –

Az utóbbi években az EMT Kémia Szakosztálya a Nemzetközi Vegyészkonferenciát igyekezett eljuttatni Erdély különböző városaiba. Ez alkalommal a választás Nagybanára esett. A város szeretettel fogadott, így sikerült a gazdag szakmai program mellett megismernünk a város jellegzetességeit, a nagyon gazdag festészeti kiállítást, illetve a most felújított ásványtani múzeumot, mely Európa egyik leggazdagabb gyűjteménye.

A szakmai program plenáris és szekciókban tartott előadásokból, bemutatókból, illetve poszter bemutatókból állt. Külön szeretném hangsúlyozni a nagy sikerű doktorandusz plénumot, melyet ez alkalommal is megszerveztünk. A nagy érdeklődés a doktoranduszok részéről talán azzal is magyarázható, hogy ez az egyedüli olyan alkalom, ahol doktoranduszaink magyar nyelven adhatják elő kutatási eredményeiket.

A plenáris előadások felölelték a kémia különböző szakterületeit, így minden résztvevő számára érdekesek, tanulságosak voltak.

Első plenáris előadónk Kílár Ferenc professzor volt a Pécsi Tudományegyetem Bioanalitika Intézetéből, aki lipopoliszacharidok szerkezetének és funkcióinak összefüggését mutatta be. Ezen típusú komplex szerkezetű rendszerek tanulmányozása ma már lehetséges a modern elválasztástechnikai módszerek, MALDI-TOF MS, GC-MS and CE-MS alkalmazásával. Kílár Ferenc professzor által vezetett kutatócsoport érdekes eredményeit ismerhettük meg az endotoxinok területéről.

Fülöp Ferenc professzor, az MTA rendes tagja, a szegedi Gyógyszeripari Intézet munkáját mutatta be, ahol egyik fő irány a farmakológiai szempontból érdekes vegyületek szintézisének megvalósítása, különös tekintettel a sztereo-kémiai problémákra. Az utóbbi évek kutatásai elsősorban neurodegenerációs betegségek elleni szerek területére vonatkoznak. Az előadásban megismerhettük a ciklusos β -aminosavak új, fenntartható, atomhatékony, fokozottan környezetkímélő, áramlásos kémiai eljárásokon alapuló eljárásokat.

Hargittai István, professor emeritus, az MTA rendes tagja, érdekes címmel: *Fizikusok mint kémikusok*, tudománytörténeti előadást tartott a tudomány "marslakói"-ról, akik a huszadik század első évtizedeiben történelmet írtak a tudomány világában. Büszkén mondhatjuk, mi vegyészek, hogy a kémia és vegyészmérnöki ismeretek fontos szerepet játszottak nagyjaink, a fizikus Szilárd Leó, Wigner Jenő és Teller Ede, valamint a matematikus, Neumann János világhírű munkásságában.

Dr. Mezey Pál, a kanadai Newfoundlandi Egyetem professzora is megtisztelt jelenlétével, és érdekes előadást tartott a molekulán belüli kölcsönhatásokról, melyek nem csak a megszokott kötéseken keresztül működnek, hanem a téren keresztül is. Az elektronsűrűség felhő alakjának elemzésével a szubsztituensek közötti, kötéseken át és téren át történő kölcsönhatások részletes leírása lehetséges; ezt az eljárást egy sztírol származék-családra alkalmaztuk. A módszer alapján lehetséges a kölcsönhatások komponenseinek finomhangolása és az összetett kölcsönhatások feletti részleges kontroll, ami a modern molekulatervezésben játszhat szerepet.

Rédey Ákos professzor előadását az ajkai vörösiszap katasztrófájának következményeiről Dr. Domokos Endre tartotta meg. Mint ismeretes a 2010 októberében bekövetkezett katasztrófa

az ország legsúlyosabb ipari katasztrófája volt. A vörösiszap lúgos kémhatásának katasztrófája, amely a 10. számú kazzeta átszakadása miatt következett be. A vörösiszap lúgos kémhatása és a kiömlött vörösiszap mennyisége (1 millió m^3) mind a felszíni és felszín alatti vizeket, mind a talajt és a levegőt jelentős mértékben szennyezte és emberéleteket követelt. A Pannon Egyetem a katasztrófát követően és azóta folyamatosan monitorozza a környezeti elemeket, beleértve a levegő és vízminőségi paramétereket. Egy komplex környezetállapot értékelési módszer került kifejlesztésre, amely a környezeti komponenseket és a környezeti paramétereket figyelembe veszi, és egy definiált kritériumrendszer alapján egy összesített környezetminőségi értéket határoz meg. A komplex környezetminőségi index változása az idő (3 év) függvényében jól érzékelteti a változások jellegét és a megtett intézkedések hatékonyságát.

Noszticzius Zoltán professzor a kémia egészen más szakterületére kalauzolt bennünket. Az előadás egy érdekes kérdésre: hogyan lehetséges az, hogy a ClO_2 oldatokkal való érintkezés, sőt azok lenyelése is gyakorlatilag teljesen ártalmatlan az emberre vagy az állatokra nézve, miközben ugyanezen oldatok rendkívül hatásosan és gyorsan ölik a baktériumokat, gombákat és vírusokat? Mi az oka ennek a meglepő szelektivitásnak? A plenáris előadást termékbemutató követte, hiszen ma már létezik a kereskedelemben klór-dioxidot tartalmazó oldat és spray.

A plenáris előadások végén érdekes előadás-bemutatót hallhattunk a Richter-Gedeon Gyógyszergyárról, illetve a gyár Centenárium Alapítványának tevékenységéről. Az előadásban megismerhettük, a diákság nagy öröme, azokat a lehetőségeket, melyeket az alapítvány a fiatalok, doktoranduszok számára biztosít.

Fontosnak tartom kiemelni, hogy a EMT Kémia Szakosztálya által szervezett Nemzetközi Vegyészkonferencia, a legnagyobb magyar nyelvű, a kémia minden területét felölelő rendezvény Erdélyben, melynek sikere éppen ezen sajátosságaiban rejlik. Igen, napjainkban, amikor az egyre szűkebb szakirányok szerveznek konferenciákat, szükség van egy ilyen nagy vegyészalálkozóra, ahol a magyar szakemberek a világ minden részéről találkozhatnak, beszélgethetnek, közös kutatásokat, programokat szervezhetnek.

A konferencia másnapján, a plenáris előadásokat a doktorandusz plénum követte, melyen 29 doktorandusz két szekcióban (*szerves és biokémia*, valamint *kémiai technológia és vegyészmérnöki szekció*) mutatta be munkáját és válaszolt a feltett kérdésekre. A legjobbakat a tudományos bizottság díjazta (2-2 díjazott).

A következő napon a szakmai bemutatók tovább folytatódtak két nagy szekcióban, éspedig a *szerves kémia, biokémia, gyógyszerkémia, fizikai kémia, környezeti kémia, analitikai kémia*, valamint az *alkalmazott kémia, szervesetlen kémia, oktatás-módszertan* szekciókban.

A diák-posztereket a tudományos bizottság értékelté, a bemutatók, illetve a kérdésekre adott válaszok alapján (2 díjazott). Ezúton is gratulálunk a nyerteseknek.

A konferencia szakmai részét, nagyon jó hangulatú állófogadás követte, ahol tovább folytatódtak a beszélgetések, tervek a jövőre vonatkozóan. Zsúfolt, de sikeres három napot tölthettünk együtt. Jövőre találkozunk Kolozsvárott a XX. Nemzetközi Vegyészkonferencián!

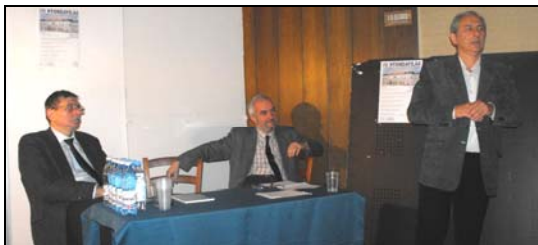
Dr. Majdik Kornélia
az EMT Kémia Szakosztályának elnöke

EMT-KONFERENCIÁK

VII. Nyomdavidilág

A konferenciára 2013. november 15-én került sor Marosvásárhelyen a Nemzeti Színház Kemény János termében, a 19. Marosvásárhelyi Könyvvásár keretében.

Csegi Sándor, az EMT Marosvásárhelyi Fiókszervezetének elnöke köszöntötte a jelenlevőket. Köszöntőjében hangsúlyozta, hogy azt szeretné, ha a rendezvény a valódi értelemben vett vásárrá nőné ki magát.

Fotó: Antal Erika

Káli Király István, a Romániai Magyar Könyves Céh elnöke, Marosvásárhely, *A céh szakmai tevékenysége – sikerek és kudarcok* című előadásában leszögezte, hogy egy könyv kiadása nem csupán a sokszorosítását jelenti. Azért jött létre a Romániai Magyar Könyves Céh, hogy a sok behozott szemét miatt kialakult igénytelenség ellenében minőségi könyvet tegyen az olvasó asztalára, illetve megszerveze a marosvásárhelyi könyvvásárt. „Felállítottunk egy mércét magunknak, abból kiindulva, hogy a fogyasztó mit követel tőlünk. Ebből az elgondolásból született ez a vásár” – fogalmazott a rendezvény szervezője, aki szerint könyv nélkül az ember nem létezhet.

Oláh-Gál Róbert, Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Csíkszereda, *A Bolyaiak és a könyvek* című előadásában felidézte mindazt, amiért a két nagy matematikusra emlékezünk: „Ma a könyvekért emlékezünk a Bolyaiakról. A könyvek meghatározták az életüket, felemelték és el is keserítették őket. Sokkolta őket, amikor az orosz matematikus, Lobacevszkij könyve sokkal jobb minőségben jelent meg, mialatt ők egészen kezdetleges nyomdatechnikával adták ki könyveiket itt Marosvásárhelyen”.

Csegi Magdolna, az EMT Marosvásárhelyi Fiókszervezetének ügyvezetője, a *Digitalizált Bolyai hagyatékról* tartott előadást. A több mint 12 ezer oldalnyi Bolyai-kéziratot az Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság Marosvásárhelyi Fiókszervezete 2009-2012 között rendszerezte, hogy ma már bárki számára elérhető és olvasható legyen. Az egész anyag, amely a Teleki Téka raktárában több ládat tölt meg, digitális formában mindössze 12 GB-ot foglal el egy kis adathordozón. A hasznosítás céljából a Teleki Téka számára adták át, ott elérhető bárki számára.

Spielmann Mihály, Teleki Téka Alapítvány Marosvásárhely, *A marosvásárhelyi nyomdászat kezdeteihez* című előadásában izesen mutatta be az első nyomdák megjelenését (Kapronczai Nyerges Ádám – 1785, Teleki Téka – 1802) és nyomdatörténeti érdekességeiket. A 18-19-ik századi körülményeket, a nyomdász mesterek és megrendelők kapcsolatát, a nyomdaipar korai helyzetét elevenítette meg a hallgatóságunk.

Ratkovics Péter, Partners Hungary, Budapest, *Tűlési technikák a nyomdaiparban* című előadásában az ipar életben tartását, gazdasági lehetőségeit eszterelte. A nyomdaiparban új technológiák jelentek meg, amit kipróbálni és alkalmazni lehet. A fotókönyv példával szemléltette, hogy a megrendelő egyben a szerkesztő is. Magyarországon 2009-2012 között 400 nyomda szűnt meg. Ugyanakkor egyfajta stabilitás és növekedés is észlelhető egyes szegmensekben. A marketing jelentőségét azzal érzékeltette, hogy Lobacevszkijnak például sokkal jobb volt a marketingje, mint Bolyainak.

Iváncsics Péter, PRSC, Budapest, *Keménytáblás kötészet kis és közepes nyomdáknál* című előadásában felhívta a figyelmet arra, hogy a kötészet alapvető követelmény egy nyomdaipari termékénél. Mindez megvalósítható teljesen automatizált rendszerben vagy részben kézi munkát is igénylő célgépekkel, természetesen a pénztárca szabta lehetőségek függvényében.

Könyvek között érkeztünk és távoztunk a konferenciáról, amit biztos nem lehet elfelejteni. Meglátogattuk a Teleki Tékát és Spielmann Mihály közvetítésével „olvashattunk” történelmet, hagyományt és kultúrát a kiállított könyvekből, nyomtatványokból. Szászrégen érintésével csodáltuk meg a gemyeszegi Teleki-kastélyt és kertet. Egy szakmai városával ért véget a találkozó, amin a folytatás is „terítékre került”.

Hoch Sándor

DIÁKRENDEZVÉNYEK

Kémia- és fizikaversenyek
íránt érdeklődőknek!

Hevesy György – Irinyi János Kémiaversenyek

I. forduló – helyi szakasz (mindkét versenynél)
2014. január 17., hétfő

Irinyi János Kémiaverseny

II. forduló – erdélyi döntő
2014. március 13., csütörtök,
Kolozsvár, BBTE Kémia és Vegyész-mérnöki Kar
III. forduló – magyarországi döntő
2014. április 25-27., Szeged

Hevesy György Kémiaverseny

II. forduló – erdélyi döntő
2014. március 22., szombat,
Déva, Téglás Gábor Iskolaközpont
III. forduló – magyarországi döntő
2014. május 30. - június 1., Eger

Öveges József – Vermes Miklós Fizikaversenyek

I. forduló – helyi szakasz
2014. február 24., hétfő
II. forduló – erdélyi döntő:
2014. április 12., szombat,
Kézdivásárhely, Nagy Mózes Elméleti Líceum

Öveges József Fizikaverseny

III. forduló – magyarországi döntő:
2014. május 23-25., Győr

Vermes Miklós Fizikaverseny

III. forduló – magyarországi döntő:
2014. június, Sopron

A versenyekre VII-XI-edikes diákok jelentkezését várjuk!

A versenyekkel kapcsolatos bővebb információk, jelentkezési lapok az EMT honlapján találhatóak: <http://kemiaversenyek.emt.ro>,
<http://fizikaversenyek.emt.ro>.

(folytatás az első oldalról)

Támogatóink 2013-ban

- Márton Kat Kft. – Farkaslaka, Firtos Forest Kft. – Korond, Kal Trans Kft. – Zetelaka, Agro Pal Chim Kft. – Székelyudvarhely, Lemacom Prod Kft. – Szentegyháza, Exploatarea Forestiera Kft. – Szentegyháza, I.I. Vass Csaba – Firtosmartonos, Explocom Kft. – Farkaslaka, Halupez Kft. – Farkaslaka, Liban Zetelaka Magánerdészet, Parajdi Magánerdészet, Baróti Magánerdészet, Székelyudvarhelyi Magánerdészet – az Erdészeti Szakkonferencia támogatása;
- Sapientia EMTE Marosvásárhelyi Kar, evoline Kft. – Kolozsvár – Nemes Tihamér Számítástechnika verseny erdélyi döntőjének megszervezése, díjak támogatása;
- Mártonffy György Általános Iskola, Csikkarcfalva Polgármesteri Hivatala, Kelemen Hunor RMDSZ elnök, Csikkarcfalvi Közirtokosság – Öveges József – Vermes Miklós Fizikaversenyek erdélyi döntőjének támogatása;
- Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Kémia és Vegyész-mérnöki Karának Magyar Tagozata, Kolozsvár – Irinyi János Kémiaverseny erdélyi döntőjének támogatása;
- Lucian Blaga Technikai Liceum, Szászrégen – Hevesy György Kémiaverseny erdélyi döntőjének támogatása.

Köszönjük a támogatást!

SZAKOSZTÁLYI HÍREK

Tudománytörténeti Szakosztály

Erdélyi tudománytörténeti évfordulók

2014. január–február
(földtan–bányászat)

WEIN János bányamérnök szülőhelye Németboksán (ma: Boksánbánya, vagyis Bocşa Montană), ahol 1829. január 10-én látta meg a napvilágot. Középsiskolai elvégzése után, beiratkozott a bécsi műegyetemre, de bekapcsolódva az 1848-as szabadságharcba, 1850-től nem ott, hanem a selmecbányai Bányászati Akadémián folytatta tanulmányait, hol bányamérnöki oklevelet szerzett 1855-ben, de ezt követően, 1866-ig kohómérnöként dolgozott.

Ekkor Pesten nyomdaüzemet létesített, melyet 1873-ig irányított, amikor a fővárosi Vízművek igazgatójává nevezték ki. Szakmai gyakorlati hagyaték (vízmű-telep a Duna jobbpartján és Káposztásmegyeren) és szakirodalmi munkásság itteni tevékenységéhez kötődik. 1908. április 2-án halt meg Budapesten.

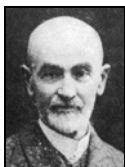
Az észak-erdélyi szász természettudósok közül a legkiemelkedőbb, **Theodor KRÄUTNER (Bázna 1899. január 14–1945. december 11. Nagyvárád)** geológus volt. Az csak édesapja – ki egyetlen fia születése után egy évre meg is halt – rövid szolgálati feladatának köszönhető, hogy Dél-Erdélyben született, hiszen mindkét szüleje (majd felesége is) beszercei származású volt.

Papnak szánták volna, de az első világháború közbeszólt. 17 évesen besorozták, a keleti fronton harcolt, majd amerikai és francia hadifogságba esett. Szabadulását követően azonban nem tért haza, hanem Bécsben filozófiát és geológiát tanult. Ez utóbbi szak elsajátításánál olyan neves tudósok vezették, mint Friedrich BECKE (1855–1931) vagy Leopold KOBER (1883–1970). Amint 1823-ban bevégezte tanulmányait, azonnal hazatért Erdélybe, ahol anyja akarata szerint, előbb egyházi pályán startolt, de a Román Földtani Intézet ekkortájt megbízható (nem magyar!) szakembereket keresve itthon és külhonban, meghívta Bukarestbe. Ezt a meghívást elvállalva, végképp a román fővárosba költözött. Itt bontakozott ki szakmai munkássága, mely mindenekelőtt Erdély hegyeinek földtani feltárására irányult. Fő műve (*Das Kristallinmassiv von Rodna*) is ide kötődik. Foglalkozott még hegyszerkezettel (igy a Nagybihari-takaróval is), ásványvizekkel, földrengésekkel. Amikor Románia átállt a Szovjetunió hatalmi körébe, mint megbízhatatlan németet, internálták, honnan szovjet munkatáborba került. Onnan súlyos betegen szállították Nagyváradra, ahol a kórházban halt meg. Egyetlen fiúgyermek (volt egy leánya is), Hans Georg KRÄUTNER (született 1934-ben) apja életművének folytatója lett.

Gróf CZEGELI ÉS SZENTGYEYDI WASS Sámuel (Kolozsvár 1814. január 14–1879. március 20. Budapest) iskoláit Kolozsvárt végezte, majd joggyakornokoskodott 1841-ig, amikor kinevezték főtáblabírónak Doboka vármegyébe. 1848 elejétől ugyanott főispán, majd az év nyaratól megyéje országgyűlési képviselője lett. Ekkor kapta azt a kormány-megbízást, hogy előbb Párizsból, majd Amerikából fegyvereket szállítson a szabadságharcba.

Igen kalandos úton került ki (melyről később *Kilenc év egy száműzött életéből* című művében maga számolt be), de New Yorkban már a forradalom és szabadságharc bukásáról értesült. Kint maradt, és Kalifornia államban aranybányászatba kapcsolódott, de mivel az csődbe ment, hazajött. 1861-ben a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjai sorába választotta. 1866-ban Deák-párti programmal újból Doboka vármegye országgyűlési képviselője lett. Ebben a minőségében járult hozzá a Magyar Királyi Földtani Intézet megalapításához. Ugyanakkor, írásai révén ma a magyar tudománynépszerűsítés egyik előfutáraként tartjuk számon.

Az erdővidéki **BUDAI József** geológus, botanikus, kerész (Bodos 1851. november 25–1939. január 20. Miskolc) édesapja 48-as huszárként harcolt BEM oldalán. A fiú, szülőfalujában, majd Székelyudvarhelyen tanult, ahol érettségi vizsgáit 1871-ben tette le. Apja halálát követően, a Budapesti Tudományegyetemen tanult (1873–1876).

Végzése után erdélyi vidéki iskolákban tanított, amikor 1890. januárjában KOCH Antal (1843–1927) kolozsvári tanszékén tanársegédi állás

üresedvén, arra felvételt nyert. De csak egy fél éven át tartotta meg ezt a munkahelyét, amikor a kolozsvári Katolikus Főgimnáziumban pályázott állásra, de ott sem sokáig maradt nyugton, mert, hamarosan (1892 őszén) már Mezőtúron tanított. 1896-ban Miskolcra költözött, hol végül megállapodott. Az ottani gimnázium kiváló oktatói, valamint gyümölcsnemesítői munkássága révén, a város mindmáig eleven emlékezetében tartja. Geológiai munkássága kétpólusú: egyrészt szülőfalujához kötődik, honnan rengeteg anyagot gyűjtött nemcsak maga számára, de abból az anyagból KOCH Antalon kívül nagyon sok kutatónak (STAUB Mór (1842–1904), LÖRENTHEY Imre (1867–1917), SCHAARSCHMIDT Gyula (1860–1930) és mások) nagy mennyiségben jutott. Az erdővidéki pliocén rétegek korának pontosításában is jelentős szerepe volt. Másrészt Kolozsvárhoz, ahol eredményeit tanársegédi ténykedése alatt és után közzölte. Azonban Kolozsvárról, majd Mezőtúrról való távozása után, többet földtan nem foglalkozott.

A szatmári **SOÓS Lajos** malakológus (Genes 1879. február 6–1972. augusztus 28. Budapest) ugyan nem földtanász, hanem állattanász volt, de a szárazföldi csigák kutatása révén, óhatatlanul fontossá váltak eredményei a Kárpát-medence negyedidőszaki rétegtana számára is, sőt, maga is behatóan foglalkozott ennek a korszaknak a kövült csigafaunájával.

Természetrajz–földrajz szakot tanult a Budapesti Tudományegyetemen, majd tanári oklevelével (1902) a Dévai Állami Főreáliskola tanára lett. 1904-ben állami ösztöndíjjal külföldet járta (Bécs, Zágráb, Rovigno, Trieszt), elmélyülve a malakológiában. Hazatérve, a Magyar Nemzeti Múzeum Állattárában a puhatestűek gyűjteményének őre lett, ahol 10 éves kényszernyugdíjazási szünettel (1935–1945), gyakorlatilag haláláig dolgozott. 1956-ban gyűjteménye a tűz martalékká vált, de az új gyűjtemény alapjait is ő rakta le.

EGYED László (Fogarás 1914. február 12–1970. július 11. Budapest) tudományt forradalmasító, de munkatárként vitatott személyiségéről 2010-ben már megemlékeztünk ennek a lapnak az oldalain (EMT tájékok XXI/7–8. p. 7). Most születésének 100. évfordulóján idézzük geofizikai munkásságát, mindenekelőtt, a Föld tágulására vonatkozó hipotézisét.

DRAGOMÁN Pál (Székelyudvarhely 1914. február 14–1993. március 2. Szombathely) a tíz hónappal ezelőtti számunkban emlékeztünk meg róla. Most lenne kerekén 100 éves.

Az Erdélyből Finnországba kivándorolt **BENEDEKNÉ SZÖKE Amál** geológus (Balázsfalva 1929. február 14–2008. október 24. előtt, Helsinki) 1953-ban államvizsgázott a Bolyai Tudományegyetemen. TREIBER János (1913–1975) hatására kezdett el magmás közettannal foglalkozni. 1957-ben védte meg Bukarestben doktori disszertációját, mely a Borsabánya környéki magmás és átalakult kőzetek petrográfijával foglalkozott. Később, 1962-ben, Livia STECLACI-csal közös kötetben adta közre a doktori dolgozatának, és későbbi idevágó kutatásainak összefoglalt eredményeit. A Románia Földtani Intézetéhez került, ahol elsősorban a Keleti-Kárpátok vulkáni vonulata É-i részének közzétételével foglalkozott. Eredményeit leginkább a Román Tudományos Akadémia *Studii și cercetări de geologie* című folyóiratában közölte. Az 1970-es évek közepén férjhez ment Finnországba. Itt újból beiratkozott az egyetemre, hogy a finn nyelvet és kultúrát megismerje. Ez vezette arra a felismerésre, hogy a skandináv–magyar kapcsolattörténet roppant gazdag, de feltáratlan. Egyre több művelődéssel foglalkozó írása jelent meg a nyugati magyar, illetve a magyarországi sajtóban. Magasan kiemelkedik ez irányú munkásságának koronája, az 1996-ban, immár újból szülőföldjén megjelent *Erdély és Fennoskandia 1576–1945* című tanulmánykötete, melynek kiadásában az Erdélyi Híradó Könyvkiadó is rengeteg gáncsnak ütközött. Élete utolsó éveiben (1996-tól) többszöri résztvevője volt a HUNGEO, vagyis a Magyar Földtudományi Kutatók két évente megrendezett Világtalálkozásának.

KÉZDIVÁSÁRHELYI SZÓTS Endre (Pankota 1914. február 18–1984. szeptember 1. Budapest). Természetrajz–vegytani szakon végzett a Budapesti Tudományegyetemen, majd egy év múlva (1938) bölcsészdoktori diplomát. Ekkor került gyakornokként a Földtani Intézetbe, ahol 2 év megszakítással (1943–1945 között a Magyar–Amerikai Olajipari Rt-nél dolgozott) 1947-ig működött.

Wanek Ferenc

(folytatás az 6. oldalon)

DIÁKRENDEZVÉNYEK

Nemes Tihamér Informatikai Tanulmányi Verseny – 2013/2014-es tanév, erdélyi döntő –

A magyarországi Neumann János Számítógép-tudományi Társaság és az Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság (EMT) által közösen szervezett, immár hagyományossá vált Nemes Tihamér Informatikai Tanulmányi Verseny erdélyi döntőjét 2014. január 11-én szerveztük meg Marosvásárhelyen a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetemen.

A verseny reggelén Dr. Kovács Lehel-István, a verseny Erdélyi Regionális Bizottságának elnöke az intézmény aulájában köszöntötte a tizenkét erdélyi város nagyobb iskoláiból érkezett versenyzőket és kísérő tanáraikat, ugyanakkor az *evoline* cég marosvásárhelyi ágazatának vezetője, Dimény Lóránt, egykori Nemes Tihamér versenyző is bátorította a diákokat sok sikert kívánva nekik.

A három korcsoportban zajlott versenyen Erdély 12 iskolájából 48 diák vett részt.

A budapesti döntőre továbbjutók névsora (pontszám szerint csökkenő sorrendben) az alábbiak szerint alakult:

Első korcsoport:

- I. díj.** *Orosz Kelemen* (Bartók Béla Elméleti Líceum, VIII. osztály, felkészítő tanára Mauzer Erika)
II. díj. *Bokor Zoltán* (Bartók Béla Elméleti Líceum, VIII. osztály, felkészítő tanára Mauzer Erika)
III. díj. *Szász Tamás* (Bartók Béla Elméleti Líceum, VIII. osztály, felkészítő tanára Mauzer Erika)

Második korcsoport:

- I. díj.** *Kovács Tamás* (Kölcsy Ferenc Főgimnázium, X. osztály, felkészítő tanára Demeter Csaba)
II. díj *Sütő Ágoston* (Bolyai Farkas Elméleti Líceum, X. osztály, felkészítő tanára Ignát Anna)
III. díj *Kovács Patrik* (Kölcsy Ferenc Főgimnázium, X. osztály, felkészítő tanára Demeter Csaba)
dicséret *Magdó Sándor* (Bolyai Farkas Elméleti Líceum, X. osztály, felkészítő tanára Ignát Anna)
dicséret *Hütter Vince* (Kölcsy Ferenc Főgimnázium, X. osztály, felkészítő tanára Demeter Csaba)

Harmadik korcsoport:

- I. díj** *Csutak Balázs* (Székely Mikó Kollégium, XI. osztály, felkészítő tanára Jakab Tibor)
II. díj *Kolumbán-Antal György* (Tamási Áron Gimnázium, XII. osztály, felkészítő tanára Godra Hajnal)
III. díj *Képes Tamás-Zsolt* (Kölcsy Ferenc Főgimnázium, XII. osztály, felkészítő tanára Bálint Zsuzsa és Demeter Csaba)
dicséret *Gál Béni* (Székely Mikó Kollégium, XII. osztály, felkészítő tanára Kubánda Miklós és Gábor Béla)
dicséret *Mester Attila* (Székely Mikó Kollégium, XI. osztály, felkészítő tanára Jakab Tibor)

Ezúton is köszönjük a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Műszaki és Humántudományok Karának, hogy helyet adott a verseny erdélyi döntőjének és munkatársainak hozzájárulását a verseny sikeres lebonyolításához.

Gratulálunk minden versenyzőnek és felkészítő tanárának, akiknek ezúton is köszönjük a verseny felügyeletében nyújtott segítséget. A továbbjutó 13 tanulónak sok sikert kívánunk a budapesti döntőre való felkészüléshez, amelyre az Eötvös Loránd Tudományegyetem Informatika Karán kerül sor 2014. március 1-én, szombaton.

Köszönjük meg a verseny támogatóinak: *evoline* Kft. (Kolozsvár), Uniqua Raiffeisen Software Service (Kolozsvár) cégeknek.

Miklós Beáta
programszervező

Megjelent a FIRKA 2013/2014 – 3. száma

A tartalomról: Megnevezték azokat a személyeket, akik elnyerték a 2013-as Nobel-díjakat • A Tejtrendszer mentén – VI. • Dinamikus mátrixok. Dinamikus többdimenziós tömbök • A szilícium és szilíciumtartalmú ásványok – I. • Téli sportok fizikája • Az informatika hőskora – VI • Tények, érdekességek az informatika világából • Kémia történeti évfordulók – III. • Milyen a jó pedagógus? – III. • Honlap-szemle • Kísérlet, labor • Alfa-fizikusok versenye • Feladatmegoldók rovata • Híradó • Teszt/felmérő.

* * *

Megjelent a Műszaki Szemle 2013/62 kémia száma

A tartalomról: Amfoter karakterű rezolválóágensek vizsgálata • Maxadilán peptidok kémiai szintézise és analitikai vizsgálatai • Kavítandok retenciós tényezőjének hőmérsékletfüggése C18 és C8 fordított fázisú állófázisokon • Kódolja-e a királis vegyületek tulajdonsága az enantiomer felismerést? • Kalcium-foszfat folyamatosságot csapadékcsapódása: populáció mérleg modellezés ideális és reális keverési viszonyok között • Algatechnológia és sűrítési műveletek

(folytatás az 5. oldalról)

Erdélyi tudománytörténeti évfordulók

Gyakorlati geológiában ténykedett 1951-ig, amikor ismét az Intézethez került, annak múzeumi munkatársaként. 1956-ban Párizsba telepedett át, ahol kőolajkutató vállalatához szegődött. 1966-ban hazatért, és az Országos Kőolaj- és Gázipari Trösztnél, majd a Tatabányai Szénbányáknál volt geológus. 1971-től nyugdíjazásáig (1973), újból a Földtani Intézetben dolgozott, mint mikropaleontológus. Eredményes szakirodalmi munkássága elsősorban a földtörténeti középkor és harmadidőszak gerinctelen őslénytanára vonatkozik, különösképpen pedig az eocénre.

KOVÁCS Sándor (Sepsiszentkirály, 1928. február 20–1984. február 26. Sepsiszentgyörgy) múzeumi természetkutatóról éppen egy évvel ezelőtt emlékeztünk meg, most halálának 30. évfordulóján hajthatunk fejet emléke és életműve előtt.

Joseph Benjamin BARBENIUS (Brassó 1754. szeptember 18–1814. február 27. Brassó) iskoláit szülővárosában végezte, majd 1773-ban a bécsi egyetemen orvosnak készült. 1777-ben kapta meg Nagyszombaton a gyakorló orvosi oklevelét, doktorátusát pedig Erlangenben szerezte meg, mert a bécsi egyetemen, protestáns lévén, a doktori fogadalom szövege miatt ezt nem tehetette meg. 1787 végén hazatért Erdélybe, ahol hamarosan Háromszék főorvosa lett. Ekkortól fordított nagy gondot a székelyföldi ásványvizekre, és megírta azt a munkáját (*Chemische Untersuchungen einiger merkwürdigen Gesund- und Sauerbrunnen des Székler Stuhls Háromszék in Siebenbürgen*), mely révén neve e tudományterületen örökre bevésetett. Egy időben Fogarasföld főorvosa volt Samuel von BRUKENTHAL (1721–1803) meghívására, de felesége egészségügyi gondjai miatt visszatelepedett Brassóba. Az ott 1813-ban kitört pestisjárvány alatt rengeteget dolgozott, így tüdőgyulladást kapott: nem a pestisben halt meg, az utóbbi betegség végzett vele 60. életében.

W.F.

EMT TÁJÉKOZTATÓ

Szerkesztik:	Horváth Erika, Miklós Beáta Pap Tünde, Prokop Zoltán
Cím:	Kolozsvár, 1989. december 21. sugárút (Magyar u.) 116. sz.
Postacím:	400750 Cluj, O.P. 1, C.P. 140.
Tel./fax:	0264-590825; 0264-594042; 0744-783237
E-mail:	emt@emt.ro
Honlap:	http://www.emt.ro

Exp.

EMT
RO – 400750 Cluj
O.P. 1, C.P. 140